

1.2.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö
Lausuntopalvelu.fi**ASIA Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta VN/34119/2023**

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Lääkäripalveluyritykset ry:n lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (asiakastietolaki) ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Uusi asiakastietolaki (703/2023) tuli voimaan 1.1.2024. Hallitusohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriössä on selvitetty tarvetta siirtää lakiin sisältyviä siirtymäaikoja. Tarpeita siirtymäaikojen siirtämiseen on erityisesti sosiaalihuollon velvoitteessa liittyä Kanta-palveluiden käyttäjäksi. Lisäksi terveydenhuollossa toimiville sosiaalihuollon ammattihenkilöille ehdotetaan tiedonsaantioikeutta Kelan etuustietoihin. Lakeihin tehtäisiin myös eräitä teknisluonteisia korjauksia.

Lääkäripalveluyritykset ry (LPY) kiittää lausuntopyynnöstä. Alla ovat Lausuntopalvelussa antamamme vastaukset.

Kannatatteko 3 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotettua muutosta (palvelunantajan määritelmä)?

Emme. Termi ”palvelunantaja” aiheuttaa edelleen sekaannusta, koska se voi tarkoittaa sekä palveluntuottajaa että palvelunjärjestäjää. Uudessa asiakastietolaissa käytetyt termit ”palveluksessa”, ”lukuun” ja ”toimeksiannosta” pitäisi määritellä nykyistä tarkemmin, esimerkiksi lain perusteluteksteissä.

Kannatatteko 54 §:n ehdotettua muutosta (lähetteen ja hoitopalautteen luovuttaminen)?

Emme. Pykälään 54 tehdyt muutokset, jotka helpottavat tietojen luovuttamista esimerkiksi lähetteen antamisen yhteydessä ja hoitovastuun siirtyessä toiselle palvelunantajalle, ovat perusteltuja. Tiedonsaantioikeuksien tarve ei koske kuitenkaan vain lähetteitä. Esitetyn muutoksen jälkeenkin kyseinen pykälä ja asiakastietolaki eivät ota huomioon tietojen luovutustilanteita, joita toteutetaan esimerkiksi lääkärikeskuksissa silloin, kun potilaan hoitoon osallistuu eri palveluntuottajia, mutta hoitovastuu ei siirry vaan säilyy tietojen luovuttajalla.

Suostumuksen osalta olennaista on se, millaista suostumusta tarkoitetaan. Asiayhteydestä ilmenevä suostumus on ollut yleisin ja käytetyin suostumusmenettely. Tämä ns. potilaslain 13 pykälässä ollut suostumus on mahdollistanut sujuvan tietojen luovuttamisen ja käytön lääkärikeskuksen sisällä. Nyt se on poistunut.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa mainittu nimenomainen suostumus on kriteereiltään erilainen kuin terveydenhuollossa vakiintuneen käytännön mukaisesti pyydetty suostumukset. Yleistä tie-

1.2.2024

tosuoja-asetusta ei ole kirjoitettu terveydenhuollon tarpeisiin. Sen kriteerit eivät sovellu esimerkiksi lääkärikeskuksen sisäisiin tiedonluovutustarpeisiin. Ne eivät mahdollista sujuvia toimintakäytäntöjä. Lainsäädäntö on kirjoitettava riittävän yksiselitteisesti ja täsmällisesti, jotta se ei jätä asioidin turhaa epävarmuutta ja sijaa tulkinnoille.

LPY pitää välttämättömänä, että sote-tietojen luovutusten ja tiedonsaantioikeuksien säädösperusta sisältyy kansalliseen erityislainsäädäntöön. Tämä on mahdollista tuomalla asiakastietolakiin potilaslain 13 pykälässä olleet kirjaukset koskien erilaisia tiedonvaihtotilanteita. Käytännössä kyse on potilaan suullisesta suostumuksesta tai asiayhteydestä muuten ilmenevästä suostumuksesta.

Kannatateko 57 §:n ehdotettua muutosta (tiedonsaantioikeuden toteuttaminen tietojärjestelmän avulla)?

Kyllä. Esitetty muutos helpottaa asiakastietojen luovuttamista, kun luovuttaminen on mahdollista myös palvelunantajan oman tietojärjestelmän avulla.

Kannatateko 64 §:n ehdotettua muutosta (terveydenhuollon sosiaalityöntekijän tiedonsaantioikeus)?

Kyllä. Muutos helpottaa asiakkaan sosiaaliturvaetuuksia koskevaa neuvontaa ja ohjausta. Se parantaa myös potilaan saamaa palvelua ja helpottaa terveydenhuollon vastuulle kuuluvien lausuntojen laatimista.

Kannatateko 97 §:n ehdotettua muutosta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ohjaustehtävä)?

Kyllä. On tarkoituksenmukaista ja perusteltua, että ohjausvastuu määritellään selkeästi yhdelle taholle – tässä tapauksessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Kannatateko 102 §:n ehdotettuja siirtymäaikojen muutoksia?

Emme. Yksityisen sektorin toimijoiden liittymisvelvoite/-mahdollisuus valtakunnalliseen asiakastietovarantoon määräytyy pitkälti julkisen sosiaalihuollon eli hyvinvointialueiden aikataulun mukaisesti. Esitetty aikataulu ei ole realistinen. Useilla hyvinvointialueilla sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmien kilpailuttaminen on vasta menossa – eikä päivityksiä kannata poistuviin järjestelmiin tehdä. Uusien tietojärjestelmien hankinnat ja käyttöönotto ottavat oman aikansa ja aiheuttavat merkittäviä kustannuksia sekä hyvinvointialueille että niille palveluita tuottaville toimijoille.

LPY muistuttaa, että yksityiset palveluntuottajat tarvitsisivat myös tukea liittymisten toteuttamiseen.

Esitämme, että liittymisen takarajaksi asetetaan 1.1.2026. Valtiovalta voi ja sen täytyykin tukea ja kannustaa palveluntuottajia aikaisempaan liittymisten toteuttamiseen.

Lääkäripalveluyritykset ry:n puolesta,

Ismo Partanen
toiminnanjohtaja